

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 6.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštnine proste. frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 18.

V Ljubljani, dne 4. maja 1906.

Leto IX.

NASLOVI:

Za vse dopise, rokopise, pisma, tičoca se lista: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana.

Za denarne pošiljatve, naročila, reklamacije, inserate i. t. d.:

Upravištvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Židovske alice štev. 5/I.

Delavci in volilna pravica.

Ako bi delavstvo v Avstriji upoštevalo v svojem računu samo razum strank, tedaj bi se moralo odreči za večne čase vsake volilne preosnove v smislu pravičnosti in enakosti. Bomiranost srečnih posestnikov privilegij je prevelika, da bi jo mogel premagati čisti razum samo s svojimi lastnimi argumenti; njih barbarski egoizem je tako močan, da zastopajo njegovemu interesu vsako zahtevo in vsako potrebo, pa so slepi in gluhi za vsa znamenja, ki naveščajo novo dobo in neodvisnost reforme.

Splošna in enaka volilna pravica, stara zahteva demokracije, tudi v Avstriji že čisto izrečena, se je pojavila lani kakor ognjena prikazen v državi; po tlaku vseh mest je zagrmel odmev njenega hoda, njen močeni glas je dosegel v vladne palače, v vladarjev dvor in v zbornico ljudskega zastopstva. Milijoni politično brezpravnih so dvigali svoj glas: „Dovolj je sramote; čas je, da se izpolni, kar se mora izpolniti.“ Trudni, zaspani parlament se je zbudil, na razvalinah njegove davno razpadle slave se je pokazalo nekaj kakor novo življenje; birokratični duh v starinskih uradih se je za-

vlekel v kote in brezdušni šema se je umaknil mišljenju. Po dolgih, mučnih desetletjih je končno prodrlo izpoznanje, da za absolutizem v nobeni obliki ni več prostora in da je enakost politične pravice prvi pogoj za saniranje razrovanih in zastrupljenih razmer v državi.

Politična kratkovidnost, ki je malokje tako razširjena, a vrhutega tako ošabna, kakor v Avstriji, je dolgo časa mislila, da je splošna in enaka volilna pravica samo zahteva delavcev. Strah pred brezpravnimi masami ljudstva, ki jih aristokracija in buržoazija manj pozna, kakor Hotentote in Patagonce, nejasno, nervozno sovraštvo do delavcev, groza pred socialno demokracijo je vedno združevala najlutejše politične nasprotnike v odpor proti splošni in enaki volilni pravici, ki je k večjemu kakor demokratičen ornament ozahjevala program te ali one politične stranke, ne da bi bila sama verjela vanjo. Javno življenje je moralo postati tako klavirno, kakršno je postalo v zadnjih letih, država sama je morala zabresti tako globoko v blatno močvirje, kakor je res zabredla, vsi poizkusi saniranja so morali tako ponesrečiti, kakor so faktično ponesrečili, predno je postalo tudi ohranjevalcem sedanjega družabnega reda tudi jasno, da ni iz splošne zmešnjave drugega izhoda, kakor izpremena političnega temelja, na katerem je osnovana država, predvsem izpremena volilne pravice.

Tako se je zgodilo, da je Gautscheva vlada, birokratična, konservativna vlada, v začetku sama nasprotna demokratičnim pravicam, končno vendar predložila državnemu zboru reformo, ki ne obsega ideala socialno-demokratičnih zahtev, a se vendar pribli-

žuje načelu splošne in enake volilne pravice in vsvarja popolnoma novo podlago za parlament.

Ko je Gautsch položil svoj načrt na mizo zbornice, ni bilo pričakovati nič drugega, kakor splošen protest, izraz nezadovoljnosti na vseh straneh. Minister je iskal sredstev, da bi kolikor mogoče uzadovoljil vse, torej je naravno, da nihče ni mogel biti zadovoljen. Vse izpoznavanje, da mora biti nova volilna pravica zmožna, odpreti duri ljudskega zastopstva doslej izključenim slojem in tako izpremeniti razmere v parlamentu, vendar ni bilo dosti močno, da bi se mu umaknil vsaki egoizem. V državi, v kateri so narodna nasprotja tako velika in tako vkoreninjena, kakor v Avstriji, je umevno, da je skoraj vsaka stranka presojala reformo s stališča posledic, ki jih bode imela za dotično narodnost.

Ali to so bili prvi momenti in tista razburjenost ni bila kdove kako nevarna. Dokler se gre samo za zahteve, zahteva navadno vsakdo več, nego upa pridobiti. Tako je zlasti pri nas, kjer je mešetarenje stara politična institucija. Glavno je bilo vendar, da se izvrši volilno reformo mirnim potom in za to ceno se že lahko tudi kaj žrtvuje. Par mandatov gor ali dol ni za nobeno narodnost odločilno, tem manj, ker itak nobena narodnost sama za se nima večine in bodo v bodočem parlamentu, bodisi kakršenkoli vse narodnosti odkazane na sporazumljenje od slučaja do slučaja.

Ali tisti čas je pretekel. Vlada je posredovala pri strankah, ponudila jim je nove kompromise in da zagotovi uspeh reforme, je poskusila, parlamentizirati ministrstvo. Pri tem je naletela na odpor Po-

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.
Dalje.

Dokler ga je vodila pot po gospojinskem gorovju, so stali pred vsako hišico ob cesti ljudje, ki niso mogli sami priti v cerkev, da bi se zadnjikrat poslovili od njega.

Neprenehoma se je moral ozirati po ljudeh in po stvarih, ki jih je gotovo videl poslednjič. Zunaj pri mostu je videl zadnjikrat vas s temnozelenimi strehami, na katerih so se svetili beli kamni pa vitki zvonik z velikim petelinom na njem. Malo šolsko poslopje za župniščem je že davno izginilo izpred njegovih oči.

Samo veselo šumeči potok ob cesti ga je spremljal ves dan. Bil mu je drag tovariš; neprenehoma je kramljal o lepoti potovanja, pokazoval mu je vesele skoke čez skale in jezi in ko se je kaplan po trurni hoji ogrel, mu je pot kar kapal z ob-raza, ga je celo povabil, naj se osveži s kopeljo.

Tudi drevje ob desni in levi mu je podajalo nemo slovo, kakor da mu hoče reči: „Glej, z močnimi koreninami stojimo v naši domači zemlji, čvrsteje kakor ti v nestalnih srcih ljudi; in vendar moramo tudi mi zapuščati lepo gozdno domovino. Hudobni ste, ljudje! S sekirami in z žagami nas napadate, pa hajd z nami v tuje dežele. Hudobni ste, ljudje, vi še sami preganjate drug drugega iz ljubega domovja.“

Ko je Hercog prispel v malo mestce, je moral še tekati okrog, da najde voznika, ki bi mu odpeljal v Gospojni zaostale za-

boje na kolodvor. Šele s četrtim se je mogel pogoditi, kajti vsak je hotel od kaplana zaslužiti trojno vozarino. „Saj imajo popi dosti, pa naj plačajo.“ Seveda bi bil storil bolje, ako bi bil kakega kmeta v Gospojni poprosil, naj mu stori prijaznost. Toda zastoj ni maral dela, plačila pa gotovo ne bi bil sprejel nobeden.

Tako pa je zamudil popoldnevni vlak, a ponoči se kot duhovnik ni hotel voziti. Zato je rajši prenočil v mestecu, da nadaljuje drugo jutro pot v Dolenjo vas.

Zvečer je obiskal gospoda dekana, a namesto vabila na večerjo in na prenočišče v dekanskem dvoru, je dobil dolg nos zaradi tistega nagrobnega govora. Ko je potem vstopil v posebno sobo gostilne pri „modri ščuki“, je bila navadna večerna družba že zbrana. Gospod okrajni sodnik je spojil z družino kar „meščanski večer“ in je imel že petnajsti vrček pred seboj. Poleg njega je

ljakov, odnosno glavnih faktorjev v poljskem kolu, ki hočejo svoje načelno, zagrizeno sovražstvo proti splošni in enaki volilni pravici maskirati z vedno novimi, pretiranimi in naravnost nedopustnimi zahtevami ne le glede števila mandatov za Galicijo, temveč tudi glede deželne avtonomije. Ker se ne upajo naravnost povedati, da so na vsak način proti splošni in enaki volilni pravici, bi radi odvalili odgovornost na druge, bodisi tudi na vlado.

Manevri poljskega kola so preveč prozorni in ne bodo premotili nikogar, najmanj pa delavcev. Posrečilo se jim je, provzročiti krizo. Nekatere vesti javljajo, da je baron Gautsch in z njim celo ministrstvo že podalo demisijo, a da se krona še ni odločila; imenuje se pa že grofa Schönborna kot presumptivnega naslednika Gautschevega. V tem hipu še ni mogoče kontrolirati teh poročil; zadnji čas frfota sploh toliko nasprotujočih si vesti po zraku, da si je težko, vsak čas napraviti pravo sliko situacije.

Toda bodisi kakorkoli. V kratkem se mora položaj izjasniti. Ako je Gautsch padel, ni pokopana volilna reforma. Kajti splošna in enaka volilna pravica ni združena z usodo Gautscheve vlade, ona ni postulat njegovega ministrstva, ki se lahko izpodtakne nad intrigami Abrahamovicza in Dzieduzyckiego, temveč jo zahteva milijonov, ki se ne ustrašijo poljskega kola.

Čas je kritičen in delavci morajo biti pripravljeni na vse. Naše razpoloženje od vsega začetka ni bilo optimistično. Vedno smo opozarjali delavce na to, da se meščanskim političarjem ne sme zaupati. Tudi glede splošne in enake volilne pravice se delavstvo ne sme zanašati na nikogar, kakor samo na svojo moč. Ako bi politični razum zmagal pri buržoaziji, bi bilo dobro. Ako bi delavci dosegli volilno pravico brez žrtv, bili bi zadovoljni, ker potrebujejo moči še za mnogo drugih bojov. Toda tega nasprotniki ne smejo misliti, da sprejme delavstvo volilno pravico le kot njihov dar in da potolaži svojo žalost morda s cvičkom, ako ne dobi daru.

Ako ne bode splošne in enake volilne pravice brez boja, pride pa v boj. Besede delavstva, ko je stopilo na plan, niso bile slabe. Delavstvo je izvedlo neštete stavke za zahteve, ki niso bile izdaleč tako važne, kakor je splošna in enaka volilna pravica, pa bode storilo svojo dolžnost tudi v tem vprašanju.

sedela njegova hčerka Lavra, petnajstletno dekletce, ki je imelo nalogo, odvesti očeta domu in se je pripravljalo na to službo z marsikaterim krepkim požirkom. Gospod davčni kontrolor je vlačil goste oblake iz svoje lepe pipe, gospoda davkarja pa še ni bilo, ker mu stroga gospa Roza ni izročila večnega ključa. Zato pa je bil potnik velike dunajske trgovine za pristna umetna vina milostno sprejet v domači krog. Izkazal se je hvaležnega za to čast, pripovedujoč brez prestanka in neutrudljive krepke in mastne anektote, ki so vzbujale viharen smeh. To je izvrstno uplivalo na njegovo razpoloženje in pripovedke so bile vse smelejše; ognjeni pogledi sramežljivo zardevajoče Lavre pa so ga še bolj vzpodbujali. Samo stari vpokojeni gozdni mojster je bil slabe volje, ker ni mogel svojih devetindevetdesetkrat povedanih pustolovščin družbi stotič pogreti in prodati za nove.

Čisto na kraju sta sedela star diurnist in mlad učitelj prirodoslovja kot zadnja predstavnika inteligence. Imela sta še vedno prvo čašo pred seboj in izpregovorila nista besedice. Pravzaprav — še dva finančna stražnika je bilo treba prišteti inteligenci, že zaradi njih uniforme.

Pokazujejo se sedaj sicer posledice krščansko-socialnih grehov. Zahrbtini naskok na socialne demokrate, ko so sklenili znano infamno resolucijo proti politični stavki, je dal marsikateremu sovražniku splošne in enake volilne pravice poguma. Ali tisto izdajstvo se bode najbolj maščevalo nad krščanskimi socialci samimi, kajti se bolje jih bodo izpoznali delavci. Za naš boj pa ostanejo njih resolucije brez pomena.

Čas je resen. Skrajni boj bode menda neizogiben. Toda ne ustrašimo se ga. Ako hočejo sovražniki na vsak način enkrat izpoznati moč delavstva, pa naj jo izpoznajo. Boj bode zahteval žrtve, ali to ni delavcu nič novega. Saj je njih življenje večno žrtvovanje in če morajo vse žrtvovati drugim, bodo znali nekaj žrtvovati tudi sami za se. Nasprotniki naj ne pozabijo, da ne ostanejo delavci v tem boju osamljeni. Splošna in enaka volilna pravica ni samo v interesu avstrijskih delavcev. Naša zmaga bode zmaga proletariata vsega sveta; v našem boju bode stala za nami socialna demokracija vseh dežel.

Ali delavci si bodo tedaj tudi dobro zapomnili, kdo jih je prisilil na ta boj. In prišel bode dan, ko bodo obračunali — a temeljito.

Mali kmetje in poljedelski delavci, organizujmo se!

Vsakemu, kdor čita slovenske časopise in knjige, je znano, da naši klerikalci neprestano vpijejo, kako jim leži na srcu kmetov blagor. Oni, pravijo, zahtevajo za kmeta državne podpore, ugodne gospodarske in konsumne razmere in še drugega več.

To debelo prijateljstvo do kmeta se mi zdi sumljivo. Predvsem so dosegli klerikalci in agrarci, da se je preprečilo, kakor pač mogoče, uvoz tujega žita in drugih poljedelskih pridelkov. To se je doseglo tako, da so se na nekatere take potrebsčine zvišale colnine. Ker Američan, Rus, Italijan ne more več prodajati svojih pridelkov tako nizko, je domači kmet lahko vsprejel tujčevo konkurenco. Podražila so se neizmerno živila, žito, meso, tudi sladkor in drugo. S tem so bili občutno prizadeti vsi, ki se ne pečajo s poljedelstvom, predvsem delavci, obrtniki, nižji uradniki, učitelji — sploh vsi konsumentje.

Ostali udje omizja, nekoliko trgovcev, branjevcev, čevljarjev in krojačev je moralo smatrati za posebno čast, da so sploh smeli piti svoje pivo v tako plemeniti družbi. Zato pa so imeli doma pravico, zapisovati imena inteligence v svoje knjige in poleg imen debele številke. Samo poštar, neki sedlar in kovač so imeli samo svojemu liberalnemu mišljenju zahvaliti, da so lahko sedeli pri eni mizi z gospodom okrajnim sodnikom.

Ko je Hercog skoraj plašno vstopil v zakajeno svetišče, so zijali vsi s tako velikimi očmi nanj, da so celo pozabili, povrniti njegov uljudni pozdrav. Pogledovali so drug drugega, kakor bi hoteli vprašati: „Kako pa pride far sem?“

Kaplan je sedel k prazni mizi v najzadnjem kotu in natararica je hotela prižgati luč.

„Rezika, kaj pa Vam pride na misel?“ je zakričal okrajni sodnik; „farji se vendar boje svetlobe; črni krti ljubijo samo temo.“

Krohota smeh je bil odgovor temu dovtipu in kakor zmagovalen vojvoda se je ozrl sodnik s steklenimi očmi po družbi. Sedaj je bil vinski potnik v pravem tiru. Dovtipi so se kar podili, vsak mastnejši

S tem pa je pomagano kmetom, vpijejo klerikalci.

To pa ni resnica. Prvič je ta agrarna politika koristila le veleposestnikom, raznim baronom in knezom. Ti imajo velika posestva. Veliki so pridelki njihovih zemelj. Čim več kdo ima in čim več kdo proda, tem večji je tudi dobiček. To je umljivo. Da pa je to koristilo kmetom, slovenskim kmetom, to moramo odločno zanikati.

Pač! Tudi kmetom je koristilo. Toda le večjim, tako imenovanim celim gruntarjem. Ni pa to koristilo kmetom z malim posestvom, takoimenovanim »kajzarjem«. Ti kmetje, ki so pri nas na Slovenskem v veliki večini, komaj in z največjim trudom komaj toliko pridelajo, da morejo izhajati pri velikih davkih in drugih potrebah, ki jih ima dandanes vsak človek. Ti kmetje ne prodajajo svojih pridelkov, ali če jih prodajajo, morajo spomladi kupovati zopet in kupovati tudi druge pridelke. Če prodaja tak mali in revni kmet recimo mleko, mora kupovati seno in otavo. Če prodaja zelje, mora kupiti zopet kaj družega, kar je pri večji draginji prodal, je dotični dobiček izgubil na drugi strani, ko je kupil recimo sladkor. Da, niti s številkami ni treba dokazovati, da pri vsej tej agrarni klerikalni gospodarski politiki nima nihče drugi dobička, kakor edino le veleposestniki in bogatejši, trdnější kmetje, ki pa jih ni veliko.

Mali kmet in poljedelski delavec nimata od tega debelega klerikalnega prijateljstva nič družega, kakor — lepe besede!

Poglejmo pri nas poljedelske delavce. Ti se rekrutirajo iz malih kmetov. Ob časih košnje in drugih večjih poljedelskih opravkov zapusti naš mali kmet svojo revno domačijo in hajd križem dežele, da si zasluži nekoliko za zimo. Veleposestniki in veliki kmetje zelo izkorisčajo te delavce. Saj je splošno znano, da znaša delavni čas poljedelskih delavcev 16—18 ur na dan. Pri vsem tem je zaslužek silno pičel. Tudi sicer so posli na kmetih veliki reveži. Nimajo nobene organizacije. Gospodar lahko zapodi hlapca od hiše, kadar se mu ravno poljubi. Pravic poljedelski delavec nima pravzaprav nobenih.

Zato pa je že zadnji čas, da se te izkoriščevane trpine zbudi iz mrtvila. Zahtevati moramo krajši in odmerjeni delavni čas in večje plačilo ter urejeno mezdno razmerje.

kakor prejšnji in v vsakem je bil vpleten kak far ali pa župnijska kuharica. In glasna pohvala je izzivala vedno nove anekdote.

Hercog je naročil čašo piva, večerjo in sobo za prenočišče. Ali v tej družbi mu jed ravno tako ni šla v slast, kakor ne v župnišću v Gospojni, kadar mu je kuharica pokvarila tek.

Okrajni sodnik se je med tem domislil novega dovtipa: Vse farje mora dati zapreti kot vagabunde in berače, ker beračijo celo po cerkvah za bogatega papeža. Komaj je potthnilo navdušeno priznanje za to šalo, je začel pripovedovati o prihodnji gonji, ko se pojde nad črno divjačino.

„Bravo! Vsi pojdemo, vsi! Prosit! Pogin farjem,“ je šumelo iz družbe filistrov in kozarci so žvenketali.

Več poguma pa je pokazal finančni stražnik; saj je imel uniformo, da je bil hrabrejši od civilistov. Ves razgret je pripovedoval, da ima že davno bikovko in vanjo vloženih deset brivskih nožev, pripravljenih za boj proti farjem.

V kotu je sedel ubogi kaplan kakor oplasen golob. Kako se mu je stožilo po gorski samoti in po ubogih, a poštenih ljudeh! Tam živeč priprost drvar, ki zna

Zato pa je treba organizacije. Brez stanovske organizacije ne dosežemo ničesar. Še le s krepko in zavedno proletarsko organizacijo bo zasinila tudi tem sužnjem, nam malim kmetom in poljedelskim delavcem, zarja protestujočega maja.

Dolenjsko.

I. Š., kmet.

Gautsch odstopil — Hohenlohe na Dunaju.

Poljakom se je torej posrečilo: Gautsch se jim je umaknil. S svojimi zahtevami so vzeli Gautschevi vladi upanje, da bi dobila večino za svojo volilno reformo in logična posledica je bila demisija. Gautsch jo je cesarju podal in krona jo je sprejela, kot njegovega naslednika pa se imenuje tržaškega namestnika kneza Hohenloha, ki je ne pričakovano odpotoval na Dunaj. Trdilo se je sicer, da hoče samo obiskati svojega bolnega brata, toda prve dogodke pred konstituiranjem novega ministrstva se skuša vselej maskirati. Da je vladar povabil kneza Hohenloha, da sestavi novo vlado, je nedvomno, verjetno je pa tudi, da sprejme dosednji tržaški namestnik to misijo.

In Poljaki torej niso dosegli nič drugega, kakor da stoji na Gautschovem mestu Hohenlohe. Če so mislili, da spravijo splošno enako volilno pravico iz sveta, so se močno prevarili, kajti volilna reforma pojde svojo pot do zmage in če se bode napuhnjena zlahta še dolgo repenčila, jo utegne zadeti žalosten konec. Ošabni stančiki, ki so ves čas intrigirali proti Gautschu, so se zadnje dni tajili, da bi mu bili nasprotni, a Gautsch je dejal Abrahamoviczu kratek čas, preden je odstopil, naj bode vendar odkritopreden. Ali če so rovarili proti Gautschu, je bil cilj njih zakulisnih manevrov vse drugačen; z načelnikom vlade so hoteli zadeti njegovo delo, volilno reformo sploh, ter si zagotoviti privilegije na nedogledne čase.

V tem pa se je ta brutalna klika kruto prevarila. Gautsch je šel. Ali knez Hohenlohe je živi reprezentant politike, ki hoče volilno reformo, in njegov poziv je eklatantno desavuiranje zlahčinskih mahinacij. Vlada kneza Hohenlohe, bodisi uradniška ali parlamentarna, bode zasledovala edino pol, ki je v političnih razmerah opravičena in v temeljena: Pot k splošni in enaki volilni pravici.

Iz popolnoma zanesljivih virov nam je znano, da je dosednji tržaški namestnik

prepričan prijatelj splošne in enake volilne pravice in da vidi samo v njej sredstvo, ki spravi državo zopet na noge. Knez Hohenlohe je pač avstrijski uradnik in bilo bi utopistično, pričakovati od njega politiko v smislu socializma in radikalne demokracije. Vsekakor pa se lahko prizna, da ima veliko modernejše nazore, kakor večina visokih dostojanstvenikov v državi in da se zanima tudi za življenje in za želje tistih slojev, do katerih zapirajo sicer osebam v njegovem položaju najmogočnejši predsodki pot.

Znani so nam tudi njegovi izreki, iz katerih se da s popolno sigurnostjo izvajati, da bode z vso energijo zastopal splošno in enako volilno pravico.

Sovražniki volilne reforme niso torej ničesar pridobili, pač pa so se tako prosti-tuirali, da se ne bode moglo kratkoma pozabiti na njih nelojalno, ljudstvu sovražno igro. Ako bi bili sprejeli, kar je itak nezogibno, bi se jim odpustilo stare grehe; pokazali so pa jasno, da so ljudskim pravicam nevarni, dokler imajo politični obstanek. In ta nauk bode ljudstvo upoštevalo.

Delavci pa ostanejo vzpričo vladne izpremembe ravnodušni. Gautsch, Hohenlohe ali kdo drugi, to jim je vseeno. Volilna pravica mora priti, naj vlada ta ali oni. Intriganti bi imeli še kaj upanja, ako bi stali za volilno reformo posamezni ministri; toda za njo stoje milijoni delavskega ljudstva in njih orožje je pripravljeno za vsaki slučaj.

Situacija v Avstriji je sedaj taka: **Splošna in enaka volilna pravica, ali pa boj do skrajnosti. Ako pa postane boj res nezogiben, tedaj ne bode prizanašanja.**

Shodi.

Zidani most. V nedeljo, 6. t. m. ob 8. uri zvečer je v gostilniškem salonu gos-poda Moserja javen železničarski shod z važnim dnevnim redom. Železničarji iz Zidane-ga mosta in iz okolice so vabljeni, da se ga polnoštevilno udeležijo ter da pripeljejo seboj tudi druge tovariše in pa svoje žene.

Brežice na Stajerskem. Dne 6. majnika t. l. bode ob 10. uri dopoldan v gostilni gos-poda Žerjava (pri kolodvoru) javen želez-ničarski shod. Predmet razprave je jako važen in treba je, da se železničarji mnogoštevilo udeležijo shoda. Vabimo torej vse že-

sodnik, tarča zasmehovanja. Zato je hotel oditi že v svojo sobo, ko je sodnik, ki je imel že dvajseti vrček, zaklical:

„Rezika, Rezika! Sakrament, kje pa ti-čite? No, vendar! Sedaj mi pa pokličite hlapca, a takoj naj pride.“

Natakarica je mislila, da zahteva sodnik hlapca kakor že večkrat, da bi ga odpeljal domov.

„Jej, saj nočoj še ni tako pozno. Pa ne, da bi milostljivi gospod že odhajal?“

„Bedak neumni! Hlapca mi pokliči, pa takoj,“ se je razjezil mogočni gospod, čegar lice je bilo že vse v ognju, oči pa kakor iz stekla.

Natakarica je kmalu našla hlapca v nje-govi izbici, kjer je še oblečen sedel na po-stelji in srkal dim iz svoje stare pipe. Oba sta se kmalu prikazala v svetišču posebne sobe. Hlapec je ponižno stiskal čepico v žuljevi roki.

„No, vendar enkrat da je tukaj, medved. Ali si hočete zaslužiti vrček piva?“

„Seveda, prav rad.“

„Si ga lahko zaslužite; le če vržete tamkaj tistega farja ven, a krepko, in če se pobije, ni škode. En far manj na svetu.“

„Bravo! Bravo!“ je zagrmelo v okrožju.

ležničarje, ne le naj se udeležijo shoda; temveč naj tudi pridno agitirajo med svojimi tovariši, da pridejo na shod.

Socialni pregled.

Čevljarski pomočniki pri tvrdki F. Szant-ner v Ljubljani so predložili dne 23. aprila podjetju razne zahteve z novim plačilnim cenikom. Čevljarske pomočnike se opozarja, naj sedaj ne iščejo in ne sprejemajo dela pri omenjeni tvrdki, da ne otežajo svojim to-varišem stališča v kritičnem času.

Katastrofe.

Kakor da so se tajne, v zemeljskih glo-bočinah skrite moči naenkrat razjezile nad človekom, ki si lasti gospodarstvo nad zem-ljo, so se zadnji čas zaporedoma pojavile grozne katastrofe na raznih krajih ter so pre-tresle srca vseh čutečih ljudi.

V Courrieresu na Francoskem so stru-peni plini in jamski požar uničili življenje 1200 ljudi.

V južni Italiji je izbruhnil vedno neza-nesljivi Vezuv, pogubil je na stotine ljudi, uničil je imetje in ekzistenco stoterih družin.

V severni Ameriki je izvanredno močan potres razrušil cvetoče mesto San Francisco, nad tisoč ljudi je izgubilo življenje, silovit požar je vpepelil cele dele mesta, milijonarji so v kratkih minutah postali berači . . .

To je le nekaj največjih nesreč podobne-ga značaja. Ponosni človek, ki kroti pri-rodo in vprega njene moči v svojo službo, je slabotno bitje; ako se navidezno krotka priroda razsrdi, se poigra z njim kakor dete z žogo, kakor mačka z mišjo. Znanost in vera ga ne rešita zbesnelih elementov.

Velik je napredek človeške vede, a ne-skončno večje je polje, kamor še ni postavil svoje noge in začrtane so mu meje, katerih ne prekorači nikoli. Seismografi ga obveš-čajo o zemeljskem gibanju, observatorji ga poučujejo o vulkanskih dogodkih in njih zna-čaju. Ali dočim se je naučil uravnavati hu-dournike, jemati oblačni elektriki nevarnost s strelovodi, značiti podzemeljske jame, se rogajo njegovemu naporu še legioni tajnih besov. Potresa se ne more rešiti, vulkanskih izbruhov ne more preprečiti in kjer kroti so-vražne elemente, ga njegova sredstva in nje-gove moči često izdajo.

Kaplan je seveda razumel vsako be-sedo in že vsaka beseda ga je moralno vrgla iz sobe.

To je bil res kritičen dan.

Zjutraj ga je bil vrgel škof po kuha-ričini želji iz priljubljene župnije, ki mu je bila takorekoč druga domovina, zvečer pa ga pusti zastopnik posvetne oblasti posa-diti na tlak. Seveda, okrajni sodnik je bil v megli pivnega duha in ni več vedel, kaj dela; škof pa je vedno trdil, da je poln svetega duha in da zapoveduje le to, kar mu napoveduje sveti duh. V celi diecezi je bilo znano, da škof ne trpi nobenega ugo-vora in da zavrača vsako prošnjo, ki ni v skladu z njegovo voljo, strogo trdeč: Jaz imam svetega duha. Zato je mislil kaplan, da se sodniku morda odpusti lažje, kakor škofu. Kajti duh piva, ki je govoril iz sod-nika, se nikoli ni delal nezmotljivega, škof pa je trdil, da je brez zmote. Že je kaplan vstal, da bi prostovoljno zapustil ta nepri-jazni kraj. Tedaj se je hlapec obrnil in z nesigurnim smehljanjem je pogledal objekt, ki je bil namenjen njegovim krepkim pestem. Mlatiti mirne goste iz sobe, vendar ni bila njegova dolžnost, tudi če je zapovedal go-spod sodnik.

komaj čitati, je podoben svetlemu biseru, ako se ga primerja s takimi spakami, ki se šopirijo brez veljave v nepristnem okvirju omike in napredka.

A kako je bilo mogoče, da je bil tuji potnik izpostavljen takim žalitvam le, ker je imel črno suknjo duhovnika? Celo narodom brez civilizacije je gostoljubje sveto, tukaj pa so ravnali z gostom grše kakor s psom; pa ravno ljudje, ki se prištevajo najomika-nejšim!

A čim dalje je premišljeval, tem bolje se ga je lotevala žalost. Ni li moral delati pokoro za grehe svojih sobratov? Zato, ker pridiga evangelij ljubezni, ne bi mogel duhovnik žeti sovraštva. Ako pa sam seje raz prižnico seme političnega sovraštva, ne more zoreti žetev nič družega, kakor vihar. Ker poučuje otroke, tolaži bolnike in pomaga siromakom, ga ne bi preganjali kakor div-jačino; ako pa hoče le gospodovati in za-stavlja pot napredku, pride seveda pod ko-leša in če je celo župnik bolj skrbnik za denar, kakor dušebrižnik, ni mogoče zame-niti ljudem, da vidijo v duhovniku le farja.

Toda kljub temu izpoznanju je kaplana vendar bolelo, da je moral postati človek, ki je prav toliko časa študiral kakor okrajni

In nestevilne žrtve padajo.

A človeško srce je usmiljeno; človek pomaga svojemu bližnjemu v nesreči. Ob courrierski nesreči, ob grozovitem klubovanju Vezuva, ob strašnem potresu v San Franciscu je znesla brzotjavna žica izraze sočutja iz vseh prestolic v Pariz, v Rim, v New-York in blaga srca so začela nabirati denar in druge potrebščine, da oblažijo posledice silovitih katastrof. Povsod so se ustanovili pomožni odbori in humanitarnost slavi triumfe.

Pač, nesreča mora biti tako velikanska, da pretrese celi svet, predno se zbudi usmiljenje. Hekatombe morajo pasti v trenutku, tedaj se omehčajo srca. In pasti morajo nepričakovano. Ogromna nesreča mora biti stisnjena na razmerno malem prostoru. Sicer so oči slepe, ušesa gluha, srca se ne zganejo. Žrtve padajo neprenehoma, a človek se jih je privadil in, kar se redno vrši, mu ne poseže v dušo. Človek je trd.

A tolažba je vendar, da ga vsaj nenavadne nesreče omehčajo. Človeški čut še ni umrl v njem, čeravno je potlačen zelo globoko in upolna radost se vzbudi v tem izpoznanju. Grlo bi najraje zapelo himno človeštva.

Pa vendar — nekaj britkega se pomeša v te sladke občutke. Nekaj ni tako, kakor bi bilo lahko. Tudi, kadar je naša družba najmilejša, ne more preprečiti grenkosti.

Katastrofe so neizogibne — tudi najidealnejša družba jih ne bi mogla preprečiti, nas apostrofizirajo zagovorniki sedanjega reda. To je res; tudi smrti ne bi mogla odpraviti nobena socialna preuredba. A nekaj bi bilo lahko drugače, nekaj važnega.

Nastala je velika nesreča in bogatini priskočijo v pomoč. Človeštvo ne more pomagati svojim težko ranjenim bratom, kajti človeštvo nima ničesar, človeštvo je siromašno kakor cerkvena miš. V blagajnah posameznikov tiči vse bogastvo, samo tam se odpira vir pomoči. Njih volja mora biti dobra, sicer se ne poveže ran. In od posameznikov morajo ponesrečenci sprejeti — milost.

Pravice nimajo, milost pa — boli. Kajti tudi v nesreči ne izgubi človek svojega dostojanstva, ako se mu ga ne vzame po sili in se ga ne ubije. Ali dostojanstvo se mora ponižati in sprejeti mora milostino. Slabši ni od darovalca, ali ponižan je.

To pa bi bilo drugače v družbi, za katero stremi socialna demokracija. V socialistično urejeni družbi bi izginila milost, na njeno mesto pa bi prišla pravica, ki oplemenjuje in povzdiguje. Družba ne bi dajala milostine, temveč izpolnjevala bi svojo dolžnost in vsi njeni člani bi imeli sladko zavednost, da so storili, kar so morali.

Katastrofe so neizogibne — toda demoralizovanje, ki je danes posledica vsake male in velike, vsakdanje in izvenredne katastrofe,

„No, naprej, naprej, bedasti hribovnik!“ je sodnik podžigal dvomljivca.

„Pograbi ga, še posebej ti plačam vrček piva,“ je finančar sekundiral sodniku.

Ali hlapec je sedaj s prijaznim licem pristopil h kaplanu.

„Vi ste kaplan iz Gospojne. Ali me ne poznate? Seveda, Vi me ne morete poznati, saj je bilo toliko ljudi na kupu, ko smo pokopali mojega ubogega brata. Veste, Miha iz žage v Gospojni je bil moj brat. Pri pogrebu sem Vas videl. Zame je bilo zelo žalostno, da je moral moj brat tako zgodaj oditi v večnost. Ali Vaš lepi govor, ki ste ga imeli nad grobom, me je vendar potolažil. Na to ne pozabim do smrti. Bog Vam poplačaj!“

In s krepko roko, ki bi bila morala kaplana posaditi na ulico, si je hlapec obrisal solze iz oči.

Dalje prih.

ni neizogibno. Odpraviti pa ga ne more nikdar kapitalizem in njegova družba.

Milionarji in milijarderji niso monopolizovali samo produkcije, konzuma in distribucije, temveč tudi človečnost so vrgli v zakup in s tem so naš čas tako ponižili, da ljudstvo, čim se zave te degradacije, ne more mirne duše prenašati sramotnega položaja, ki mu brani izvrševati, kar je človeku najsvetejše: človekoljubnost! Šele socializem odpre v srca pot dejanski ljubezni do bližnjega, tisti čisti ljubezni, ki pomaga brez postranske misli, v zavednosti obče človeške dolžnosti, v namen, da zadosti lastni potrebi plemenitosti. Barbaričen je kapitalizem, živa etika vzcvete šele na polju socializma. Tedaj dobi tudi človeštvo pravo, zdravo barvo!

Politični odsevi.

Državni zbor je imel v torek sejo, ki je trajala vsega skupaj 10 minut vsled demisije barona Gauča, s katerim je obenem odstopil tudi minister za notranje zadeve grof Bylandt-Rheidt. Prihodnja seja bode pismeno sklicana, najbrže 10. majnika. Novi ministrski predsednik knez Konrad Hohenlohe Schillingsfürst hoče medtem konferirati o posameznih strankami in pride v ta namen že v petek na Dunaj. V Trstu ostane provizorično dosedanji zastopnik grof Schaffgotsch na čelu namestništva, ker smatra Hohenlohe svoj poziv za sedaj za provizoričen. Na prvi seji državnega zbora razvije novi ministrski predsednik svoj program in pričakuje se, da bode z vso energijo naglašal splošno in enako volilno pravico. Misli se, da ohrani Hohenlohe glavna načela Gautschevega projekta in da ga izpremeni samo v nekaterih posameznostih, da olajša kompromis strank, ker želi, da se realizira volilna reforma brez razpusta zbornice in brez drugih izjemnih sredstev. Igra izza padca grofa Taaffeja se na noben način ne ponovi več. Ako upajo Poljaki, Vsenemci in drugi sovražniki splošne volilne pravice, da se zavleče volilno reformo zopet v kak koalicijski subkomité, kjer bi jo polagoma zadavili, se motijo tako, kakor se še nikoli niso motili.

Domače stvari.

Veliki boben doni zopet pri klerikalcih. V nedeljo so imeli v hotelu »Union« svoj veliki, ljudstvu nepristopni »ljudski« shod in »Slovenec« je porabil kar tri strani za poročilo o konfučnih govoricah, ki so jih tam sproževali veliki klerikalni proroki od Šuštersiča do Gostinčarja. Korajža kranjske popovske garde je vsekakor zelo strahopetljiva, ker drugače se ne bi bila tako boječe zastražila pred vsakim človekom, ki ni prišel pod popovskim vodstvom na shod. In sedaj tudi vemo, kaj je legitimacija klerikalnih pristašev. Kogar pripelje kaplan, ta je član slavne »S. L. S.« No, če so se tudi zavarovali s svojo strankino policijo, kakor da so se bali vtihotapljenja bomb in granat, vendar nimajo pravice, da lažejo tako na debelo, kakor v »Slovencu«. Da pretiravajo udeležbo na svojih shodih, je že tako stara stvar, kakor so stari njih shodi; toda tako multiplicirati, kakor oni delajo, je pa že vendar malo prevelika predrznost. Če smo zelo zelo popustljivi, lahko koncediramo, da je bilo na shodu 500 oseb, vstevši priganjače kaplane. »Slovenec« na napravi iz tega »najmanj 1500«. Ima torej svoje lastne pristaše za tako bedaste, da ne znajo šteti. Da bi ponavljali tiste površnosti, ki so jih prodajali globokoumni klerikalni agitatorji za politično modrost, ne bode nihče zahteval. Da imajo klerikalci svoje lastne nazore, jim ne zameri nihče in da jih zagovarjajo, je naravno. Ali če se pogreva vedno eno kašo, se mora sčasoma pokvariti vsaki želodec.

Klerikalno trobilo dela za svoje voditelje tako reklamo, kakor da ni modrejših in učenejših ljudi ter boljših govornikov nikjer na svetu, kakor so njihovi. A vendar so to tako plitke duše, da ne ostane v njih nič, če tudi nalivaš kaj vanje. S svojo frazeologijo imajo pri nezavednem ljudstvu še nekaj sreče. To pa prav nič ne dokazuje za njihovo kapaciteto, ki je tako majhna, da je pomilovanja vredna. Nekoliko več skromnosti bi bilo torej klerikalni gospodi vsekakor priporočiti, kajti prevelik tamtam dovede le do tega, da se ga bodo ljudje nasitili in jim tudi takrat ne bodo verjeli, kadar bodo resnico govorili, če niso te zmožnosti že preveč radikalno izgubili.

Strokovni pregled.

0 mizarski obrti v Ljubljani.

(Piše Rektus.)

I.

Mizarski pomočniki v Ljubljani so dlje časa uvaževali o vedno naraščajoči draginji, ki postaja za delavce posebno v Ljubljani naravnost neznosna. Naravno je, da tudi delavci mizarske stroke v obstoječih razmerah neizmerno trpe, in da je njih stremljenje, prilagoditi svoje plače in delavni čas nastalim potrebam, posebno pa, ko je znano, da so v drugih, vsaj večjih mestih v Avstriji, plače v tej stroki veliko boljše in delavni čas znatno krajši. Da pa podjetniki sami ne pridejo k delavcem in jim ne ponudijo, kar jim po vsej pravici gre, je vsled egoizma delodajalcev že zdavnaj znana stvar.

Zato so mizarski pomočniki v zadnjem času sklenili, obrniti se do delodajalcev, pojasniti jim položaj, v katerem se nahajajo, in jim predložiti, zanašajoč se na njih razsodnost in čut pravičnosti nekake zahteve v obliki prošnje.

Iz tega namena je sklical odbor organizacije lesnih delavcev na dan prvega aprila javen društven shod v bivši Katoliški dom, na kojem je govoril sodrug Mrkvičič z Dunaja. Na tem shodu je bilo sklenjeno, vročiti mizarskim podjetnikom ljubljanskim sledeči memorandum;

»Razvoj krajevnih razmer z ozirom na cene stanovanj in živil, naraščajoča draginja življenjskih potrebščin sploh, ravnotako razvitek razmer v okviru poklica samega, pomnožene zahteve na delavno zmožnost posameznika, ki vodijo k vedno večji kvarljivosti zdravju in ki ob dolgosti delavnega časa postajajo vedno bolj neznosne, dovedle so tukajšnje mizarsko pomočništvo do skupnega sklepa, na podlagi sledečih zahtev uvesti v vseh delavnicah, splošno izboljšanje plačilnih in delavnih pogojev in sicer:

1. Skrajšanje delavnega časa ob sobotah za eno uro, in sicer od 5. do 6. ure zvečer.
2. Zvišanje dosedanjih plač za 15 odstotkov.

Vljudo Vas prosimo, da blagovolite tem zahtevam pritrčiti ter pričakujemo odgovora do vstevši dne 7. aprila t. l. na spodaj označeni naslov mezdne komisije, ki sestoji iz zastopnikov vseh ljubljanskih mizarskih podjetij. Ako pa smatrate za potrebno, da se preje ustmeno obravnava, izjavljamo, da smo vsakčas pripravljeni, na skupni seji še podrobneje utemeljiti zahteve in se bomo eventualnemu povabilu k taki seji drage volje odzvali.

(Sledi naslov.)

Dalo bi se soditi, da bodo imeli podjetniki toliko razuma, in se takim malenkostnim zahtevam ne bodo upirali.

Namesto da bi bili veseli, da se delavci zadovoljujejo s tako malenkostnimi zahtevami, ki bi jim ne bile v nobenem oziru škodovale in ki bi zagotavljale zopet v stroki na več let mir in medsebojno sporazumljenje, so na seji dne 5. aprila, ki se je vršila v klerikalnem hotelu »Union«, prošnjo delavcev enostavno odklonili, in so to odklonitev utemeljili, kakor sledi:

«P. n. mezdna komisija mizarskih pomočnikov ljubljanskih.

Vsled cenj. dopisa od 4. t. m. so podpisani podjetniki sledeče sklenili:

1. Skrajšanje delovnega časa ob sobotah za eno uro, in sicer od 5. do 6. ure zvečer, ni v cenj. dopisu utemeljeno.

Če morajo z ozirom na splošni nedeljski počitek posamezni delojemalci svoje potrebe in nakup v soboto izvršiti, imajo podpisani voljo v posameznih slučajih pri prošnji na delodajalca dovoljenje za to dati, toda brez plačila zamudenega časa.

2. Z ozirom na naraščajoče cene stanovanj in živil so se plače v vseh obratih vsako leto primerno povišale, vključ temu so podpisani drage volje pripravljeni zboljšanje plač z vsakim posameznim po njegovi zmožnosti in delu vrediti.

S spoštovanjem zveza mizarskih podjetnikov.

Helena Naglas, Fr. Burgar, Ad. Petrin, Karl Binder, G. Tönnies, za Krain, Baugesellschaft, Franz Unger, Arch. Joh. Mathian.

To je torej utemeljitev odklonitve teh skromnih zahtev. Pripravljeni so, dati posameznikom seveda, ako preje za to prosijo, prosti čas, v svrhu priskrbe potrebščin in nakupov, in sicer z ozirom na zamujeni čas na škodo delavcev samih. Prašamo te velemodre ljubljanske mizarske podjetnike, ali mislijo, da imajo pomočniki pri teh beraških plačah, katere jim ti človekoljubni gospodje plačujejo, prihranjene kakšne kapitalije, da lahko gredo, kadar se jim poljubi, priskrbovati si svoje potrebe in nakup, ter pri tem še tritati svoj itak nezadostujoči zaslužek? Ali ne čaka vsak pomočnik z veliko skrbjo na te težko zaslužene vinarje?

Ali ne vedo ti dobrosrčni podjetniki, da stanuje velik del pomočnikov vsled neznosne draginje mestnih stanovanj daleč za mestnimi periferijami?

Pri tvrdki Tönnies na primer morajo delavci dostikrat čakati na te groše tudi do polosme ure, pri tem še v zimskem času na prostem zmrzovati. In, tudi delavci imajo opravke v svojih domačijah in priprave za nedeljo in za drugi teden; kaj to mar mizarskim mojstrom? Oni imajo vendar cel teden čas za urejevanje svojih stvari in pri tem ničesar ne zamude, in če nimajo časa urejevati, tedaj gredo enostavno v kavarno ali restavracijo in «vrejujejo» svoje zadeve pri časi piva, dostikrat pa tudi pri steklenici šumečega šampanjca. In da se ne bi moglo reči, da so napram delavcem brezobzirni, so drage volje pripravljeni, dati pomočnikom prosto, seveda z otegljajem od plače za zamujeni čas, in vprašanje glede skrajšanja delavnega časa je pri gospodi rešeno.

Vsiljuje se nam misel, da so si ljubljanski mizarski podjetniki napravili v svojih možganih okoli Ljubljane nekaj kitajski zid, čez katerega ne vidijo, ali videti nočejo. Drugače bi prišli do izpoznanja in bi videli, da je drugod že v veliko manjših mestih krajši delavni čas v tej stroki. Če se pa hočejo ravnati gospodje po ljubljanski megli, katera je vedno ena in ista, jim lahko povemo, da delavci nikakor niso voljni, ravnati se po njih zgledu. Z odklonitvijo te ure so dokazali, da nimajo za kulturni napredek navelic svoji domišljavi inteligenci prav nobene smisla. Da, oni so dokazali, da so kar celih deset let socialnega razvoja med zidovjem bele Ljubljane prespali. Degradirali so se na najnižjo stopinjo slabih računarjev. Kajti, ko bi bili samo malo računali, bi si bili morali reči, da ne pretrpe pri dovolitvi te ure prav nobene škode, in da bodo morali prej ali slej tudi mizarski pomočniki v Ljubljani nastopiti za skrajšanje delavnega časa. Bili bi morali pripoznati, da deseturni delavni čas itak ne stoji več na tako trdnih nogah, kakor pred leti. Dokaz je to, da je tudi že v Ljubljani v eni tovarni in sicer v oni g. Mathiana konec dela ob sobotah ob polšesti uri.

Vprašanje nastane, kakšne ugodnosti bi bilo imelo pripoznanje te ure od strani delodajalcev.

Ena in sicer najvažnejša je ta, da, ko bi bili ugodili podjetniki sedanji želji delavcev in čez nekaj let dali zopet primerno koncesijo, bi imeli čas in priliko, prilagoditi svoje ofertne ponudbe danim razmeram.

Sicer nam ni znano, da bi se bil že kak podjetnik, pri katerem je krajši delavni čas kakor deset ur na dan pritožil, da se pri njem vsled skrajšanja delavnega časa manj izdelata.

Seveda bi bilo od naših ljubljanskih gospodov preveč zahtevano, da bi o takih stvarih premisljevali.

Na navedeni način bi bili prišli delodajalci in delavci v Ljubljani na enako stališče kakor drugod, samo s to izjemo, da bi se bilo to vprašanje brez vsakojakih konfliktov gladko rešilo.

Toda, ljubljanski podjetniki nočejo v tem oziru delati nobenih izjem. Res škoda bi bilo, ko drugod podjetniki kozle streljajo, da bi jih ljubljanski ne.

Dalje prih.

VABILO

k

prednemu občnemu zboru

delegatov okr. bolniške blagajne ljubljanske

dne 13. maja t. l. ob 9. uri dopoldne

v gostilniških prostorih restavracije „Pri levu“ na Marije Terezije cesti št. 16.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega izrednega občnega zbora.
2. Poročilo načelnikovo.
3. Poročilo blagajnikovo o računskem zaključku za leto 1905.
4. Poročilo nadziralnega odseka.
5. Volitev: a) nadziralnega odseka; b) razsodišča.
6. Raznoterosti.

Okrajna bolniška blagajna ljubljanska

Načelnik: Josip Breskyar.

Opomba. Brez legitimacije ni nikomur dovoljen pristop k zborovanju (§ 29. blagajniških pravil).

Dopisi.

Iz Zagorja ob Savi. «Slovenec» z dne 18. m. m. očita v članku iz Zagorja m. d.: «Mokraška fehtarija» delavskemu pevskemu društvu, da je kupilo «horn» in da delavci pobirajo novce zanj. Kaj so pa storili «ajmohtarji» leta 1896, ko so beračili za tamburaško društvo? Prišel je kaplan na dom, v tovarno i. t. d. in je silil nevedne delavce, da gredo fehtarit. Ker niso znali dosti naberačiti, so si pomanjkljive krajcarje od ust odtrgali in kupili tamburice. Župnik je pač obljubil, da, ako bodo tamburaši koncertirali, bode zaslužek njihov. Ko je prišlo tako daleč, da so pri prvem koncertu imeli nekaj dobička, je župnik rekel: «Vam ne morem ničesar dati, potrebujemo denar za oder.» Ko so tamburaši videli, pri čem da so, so rajši opustili društvo. Kaj delajo pa nenasiitljive črne pijavke vedno? Ali ne pobirajo vsak dan in pri vsaki priliki za farsko bisago? Zagorskemu kaplančku je bilo na veliko nedeljo trn v očeh, ko je videl, da nekateri zavedni možje niso šli v cerkev in niso hoteli dati novcev za popovsko mošnjo. Tedaj se je drznil iti k možem in jih je hotel nagajati v cerkev, ali ker so možje stopili črnuhu na rep, je zamjaval in — odšel. Ker kaplanček «horna» do danes ni slišal, mu

bodo pevcu enkrat tako zapiskali, da ga bode slišal in zapomnil njegov glas za vedno.

Čitatelj «Slovenca».

Volosko. («Slov. Narodu.») V svoji številki z dne 19. aprila prinaša «Slov. Narod» nekako poročilo o shodu socialnih demokratov, ki se je vršil na Voloskem dne 16. m. m. Zopet se je pokazal mojster v lažeh. Ni nam treba reagirati z besedami omenjenega poročila, pač pa podamo za danes liberalnemu glasilu nekaj podatkov. Najprej o delovanju volovske bolniške blagajne.

Omenjena bolniška blagajna je imela v pretečenem poslovnem letu 53.124 kron dohodkov. Za zdravnike je potrošila 5854 kron, za zdravila in podpore pa 4772 kron 61 vin. Od teh 4772 kron 61 vin. je na 31. decembra manjkalo za izplačati še 2317 kron 10 vin. Tukaj imamo že znak, da blagajna ne vrejuje svojih stvari tako sila dobro. Da pa imajo tamošnji delavci prav, ako niso zadovoljni s sedanjo upravo bolniške blagajne, imamo še sledeče dokaze: Pravila te blagajne so menda najstarejša, karkoli jih ekzistira te vrste. 1.) Čeprav je vsak delavec prisiljen, vpisati se v blagajno, mora vendar vplačati pristopnino. 2.) Ako je član osem dni bolan, mora čakati štirinajst dni, če hoče dobiti denar (in vse to se vrši po pravilih). 3.) § 13. pravil omenjene bolniške blagajne določa, da vsak, ki hoče dobiti denar, mora pokazati legitimacijski listek, katerega pa ne dajo ven, ampak jih imajo na kupih shranjene; ravno tako mora prinesiti legitimacijo, če hoče iti k zdravniku, pa je nima in ne more dobiti zdravlila. 4.) Pravil nima nihče, kar bi pa vsak član moral imeti. 5.) Kadar pride bolnik iz bolnišnice, mora prehoditi križovo pot, če hoče dobiti ostalo, kar mu pripada. 6.) Bolniška blagajna daje podporo članom le za čas 20 tednov, dočim je ni več bolniške blagajne, ki bi dajala manj kot 26 tednov, tržaška n. pr. daje 30 tednov. 7.) Kdor ima spolno bolezen, težko dobi podporo, in tisti, ki jo dobi, se mora najprej vsaj stepsti. 8.) Pri volitvah ni nikdar več nego 5% članov navzočih, ker nihče ne ve, kedaj so volitve, kajti naznanijo se še prav po starem: V listu «Osservatore triestino» in en plakat se pri-bije na cerkvena vrata in to povsod. (Kakor da cerkev res ni za drugo kakor za reklamo. Zdi se, da tam vsak zahaja v cerkev, ker so na čelu liberalci kakor ljubljanski). 9.) Tajnik blagajne je posestnik vile, kontrolor pa upokojen redar. To, dragi «Narod» je vzrok, da tamošnji delavci niso zadovoljni s sedanjo upravo, in da hočejo delavci (ne soc. dem. stranka) vzeti v svoje roke to, kar jim po pravici gre. Seveda, da je čisto lahko, prihraniti si denar, pa pustiti delavca brez bolniške podpore. Seveda je žal tamošnjim narodnjakom in meščanom, da delavec prične spoznavati, kaj je njegovega. Gotovo bi «Narod» rajši videl, da bi delavec le molčal ter pobiral sramotne novice izpod dobro obložene mize, kakor delajo to slovenski narodnjaki napram vladi. Toda mi imamo kri in ne vode v žilah. Mi znamo, da smo ljudje, možni si popravljati vse sami brez podpore raznih meščanskih strank. Mi hočemo imeti svoje in bomo imeli, če se tudi «Narod» na glavo postavi.

Poročevalec «Narodov» je najbrže slep, ali pa lažnjivec. Na shodu je bilo kakih 500 ljudi navzočih, ne pa 40, kakor on pravi. Če pa «Narodu» zadostuje, da preslepi samega sebe, nam ni nič za to, mi bomo vendar napredovali. On naj ima laži, mi pa fakta. Tudi čez tržaške socialce se «Slov. Narod» spodtika. Čudno, celo italijanski liberalci so spoznali, da je bila tržaška bolniška blagajna na koncu, ko so jo imeli oni v rokah, in sedaj niso postavili niti svojih kandidatov, ker so vedeli, kakšno luknjo bode treba pokrivati. Naj torej molči «Slov. Narod», kadar mu njegovi poročevalci pošiljajo tako bedasta poročila, vsaj prikrije nevednost svojih poročevalcev. Toliko za danes. Po končanih volitvah v volovsko bolniško blagajno pa se zopet vidimo in tedaj povemo še kaj.

Trst. (Nepotrebno platno.) Tukajšnji narodnjaki nočejo, pa nočejo odjenjati od tiste svoje zastarele neumnosti, radi katere so že zasloveli po celim svetu. Ni mogoče sicer pojmiti, toda človek išče zaman trenotek, v katerem bi naši narodni voditelji ukrenili kaj resnega, kaj res potrebnega. Znano je že vsakomur, da so naši narodnjaki napolnili mesto in okolico s slovenskimi trobojnicami tako, da bi se smelo soditi o njih, da so mešetarji za pobarvano platnino in svilo. Da pa se hoče sedaj potrositi zopet kakih par tisočakov delavskega denarja za nakup nove zastave, je že odveč. Tak sklep je namreč naredil novi odbor tukajšnjega podpornega in bralnega društva. Temu odboru načeljuje znani Kamuščič. Dokler so bili v odboru možje, kakršen je bil pokojni Fran Bukovič, se gotovo ni moglo priti do takih sklepov; komaj pa se je posrečilo, iznebiti se takih ljudi v odboru, pa so že prešli k tej, za obstanek tržaskih Slovencev najbrž zelo važni zadevi. Toda to pot poizkusimo preprečiti izkoriščanje delavskega denarja v tako nepotrebne in bedaste namene. In to pred vsem zato, ker odbor društva, ki ima lepo število italijanskih članov in takih slovenskih, ki se ne strinjajo z mišljenjem naših narodnjakov, nima nikakršne pravice, nakupovati raznih zastav, ki v bistvu ne koristijo ničesar. Za danes bodi dovolj, da povemo, ako odbor omenjenega društva ne odjenja od omenjenega sklepa, da bomo videli na plenarni seji članov, če sme res odbor kaj takega skleniti, čemur je na občnem zboru nasprotovala večina navzočih. Videli bomo, ali je že mogoče napraviti enkrat mir pred tem neznosnim terorizmom in se obraniti zapravljanja za stvari, ki nimajo drugega namena, nego slepiti ljudstvo in zabavati presito in indolentno tržasko meščanstvo. Pokojni Fran Bukovič je že enkrat preprečil v odboru omenjenega društva tak sklep in tako prihranil revnim delavcem par lepih tisočakov. Sedaj bomo izkusali mi. Pika za danes.

Delavci! Kdor si hoče oskrbeti **trpežno blago**, naj se obrne naravnost na mojo firmo. Naročbe se izvršuje natančno in po meri.

A. Žakelj

čevljarški mojster v Zireh.

Iz stranke.

Nižjeavstrijski socialno-demokratski zbor je soglasno sprejel resolucijo glede volilne reforme, ki obsoja združenje reforme z izpremeneno državnozbornega opravilnika in z omejitvijo poslanske imunitete. nadalje protestira proti zahtevi enoletnega bivanja, obsoja proti reformi naperjeno postopanje Vsenemcev, Poljakov in veleposestnikov ter kategorično izreka, da je delavstvo za doseg splošne in enake volilne pravice pripravljeno porabiti tudi najskrajnejše orožje ter uprizoriti splošno stavko. —

Resolucijo v istem smislu je sklenila tudi zveza nepolitičnih socialno demokratičnih organizacij štajerskih na svojem velikončnem zborovanju v Gradcu.

Skrb vsake gospodinje je posvečena družinski blaginji!

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

Je po Kathreinerjevem načinu svežega proizvodnje okusna, zdravlja v prospeh in poceni, ima torej neprecenljive prednosti za vsako gospodinjstvo!

Poudarjajte pri nakupovanju izrečno ime Kathreiner in zahtevajte le izvirne zavojke z varstveno znamko župnik Kneipp.

Društvene vesti.

Jugoslovansko del. izobraževalno društvo «Danica» v Gradcu je imelo dne 8. aprila t. l. svoj polletni občni zbor. Računski zaključek je bil sledeči: Prenos od pretečenega leta 57 K 33 vin., polletni dohodki 884 K 35 vin., polletni izdatki 865 K 83 vin., ostanek 75 K 85 vin. O društvenih zadevah so govorili udje Boček, Dražar in Herzog. Društvu je pristopilo več novih članov. Društveni lokal je sedaj v Dominikanergasse št. 7 (gostilna «Bienenkorb»).

Sodrugji, delavci, berite in širite svoj list „**Rd. prapor**“!

„**Rdeči prapor**“ naj ne manjka v uobem delavski hiši.

„**Rdeči prapor**“ naj ne manjka v nobeni gostilni, kavarni in brivnici, kamor delavci zahajajo.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje: za celo leto K 5.44, za pol leta K 2.72, za četrt leta K 1.36. — Za Nemčijo: za celo leto K 5.96, za pol leta K 2.98, za četrt leta K 1.49. — Za Ameriko: Za celo leto K 7.28.

Posamezne številke stanejo 10 vin.

V **Ljubljani** je v sledečih tobakarnah „**Rdeči prapor**“ naprodaj:

Blaž, Dunajska cesta.
Franzot, državni kolodvor, Sp. Šiška-Kanc, Sv. Petra cesta.
Kuser, Sv. Petra cesta.
Pichler, Kongresni trg 3.
Svatek, Glavni trg.
Šešark, Šelenburgove ulice.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Weiser, Jurčičev trg.
Gostilna Traun, Glince pri Viču.

V **Trstu**:

Lavrenčič, Piazza Caserma.

V **Gorici**:

Krebelj Peter, Kapucinske ulice 1.

Na **Reki**:

Ricardo Camera, Corso 16.

Franc Weinberger
gostilničar in izdelovalec sodavic in pokalic
v **Zagorju**
se priporoča cenjenim gg. gostilničarjem in delavcem v obilno naročbo svojih izdelkov.

Organizija

je podlaga vsakega boja. Brez organizacije je vsaka zmaga nemogoča.

Delavci!

Spominjajte se na to v sedanjem bojovitem času! Delavec, ki ni organiziran, škoduje več, kakor odkrit nasprotnik.

Zaloga in tovarna
pohištva vsake vrste
Aleksandra Levi Minzija
Trst — Piazza Rosario 2 — Trst
(šolsko poslopje).
Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franco vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Kavarna „Unione“
preje „**Tedesco**“
se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Prva kooperativistično urejena **gostilna**
v ulici S. Giovanni v Trstu.
Izvrstna vina. Dalmatinska vina, direktno od organiziranih sodrugov v Dalmaciji. Vedno dobra kuhinja. Na razpolago „**Rdeči Prapor**“, „**Arbeiter-Zeitung**“ in „**Lavoratore**“.